

Sobre la raça i el gènere

Al país de les hamburgueses, la Coca-cola i els míssils Patriot, la generació dels seixanta s'ha fet gran. Una part s'ha reconvertit i ocupa llocs de molts dòlars i de molt de poder. Normal: ha pasat a tot arreu. Una altra part no s'ha reconvertit, però també ocupa llocs de poder. Per exemple, i sobretot, ocupen llocs de poder intel·lectual, de poder pedagògic i acadèmic, que no és poca cosa. Així, els temes de fa més de vint anys han madurat d'una curiosa manera: en forma de plans d'estudi, d'insòlites assignatures, de revisions radicals, i d'una cosa que es diu la "correcció política" del pensament en instituts i universitats. La "correcció política" significa el rebuig frontal de les idees i els fonaments de l'educació tradicional. De manera que a l'altra banda de l'Atlàntic hi ha en curs una verdadera revolució, i ací, en aquesta banda més antiga i suposadament més progressiva, no en sabem res. Els explicaré com va la cosa.

Per entendre-ho, haurien d'imaginar-se un curs sobre Shakespeare on la matèria no són els mèrits literaris del bon home, o el context cultural del seu temps, sinó el seu teatre com a "expressió de l'Anglaterra racista, sexista i classista el segle XVI". Un altre curs, en un departament de llengua i literatura, on el tema és que "el crim organitzat és únicament una metàfora del món habitual dels negocis". Un altre, on la literatura s'explica alternant, per setmanes, un autor blanc masculí i un autora fosca femenina (es tracta d'il·luminar la "presó del gènere" com a base de l'explicació literària). O un altre, del mateix tipus, que té com a títol "Escriptors mascles blancs", implicant que aquests són una categoria del mateix ordre que "escriptors mascles negres", o "escriptores blanques femelles", i que cal estudiar aquestes categories com a tals. També corre i s'escampa el principi que la racionalitat, la lògica i el diàleg són

valors purament relatius –és a dir només "occidentals"–, i per tant cal posar-los en dubte a l'hora de la pedagogia. O que a cada grup racial, ètnic i sexual (de "referència sexual") cal oferir-li un currículum adequat a la seua sensibilitat específica.

Sobre aquest principi (que ja l'hem vist reflectit en algunes assignatures abans esmentades), es construeix, posem per cas, cursos basats en l'afrocentrisme, per tal de reforçar l'auto-estima dels afro-americans, i de passada neutralitzar la vella desviació eurocentrista. La idea estaria molt bé, si no fóra que en fan un gra massa: la cultura grega, per exemple, en aquests cursos, seria un reflex derivat –o més exactament "robat"– de les cultures africanes, i l'Egipte faraònic seria simplement una cultura negra i proud. En un institut de Massachussets han arribat purament a suprimir el curs d'Història d'Europa: massa reaccionari. Evidentment, els curricula centrats en estudis femenins, o més concretament en feminisme, són cosa habitual i comuna. I comencen a abandonar els plans d'estudi amb opció a centrar-se en "estudis gay" o "estudis lesbians". Em sembla de primera: cadascú que estudeï allò que li vingui de gust. Però llavors que no es queixen si, passats uns anys, les facultats o departaments queden fragmentats en seccions d'estudis sobre la base del gènere, la raça o el continent o cultura d'origen. Seccions dividides sobre el component masculí, femení, homosexual, heterosexual, neutre, mixt o combinat, dels professors i els alumnes, i sobre les preferències acadèmiques d'uns i altres en aquest camp. No seria gens estrany: a més dels cursos que ja he citat, n'hi ha més que van per aquest camí. Per exemple, un sobre "El prejudici heterosexual en la literatura occidental".

També poden repartir-se els plans d'estudi segons una altra mena de factors i



preferències. La història, la cultura, l'art, la literatura, etc., estudiats segons que els alumnes –i professors, se suposa– siguin d'origen europeu del nord, europeu del sud, jueus, africans de l'est, africans de l'oest, indis americans, indis de l'Índia, japonesos xinesos o sicilians. No és la mateixa cosa estudiar història des de tan diferents perspectives i sensibilitats. Ni la història és la mateixa, evidentment. No sé com acabarà el tema. Deu ser que ja he fet els cinquanta, i les revolucions em fan una mica de mandra corporal, intel·lectual i moral. Deu ser que no hi acabe de veure clar, en aquesta mena de revolucions acadèmiques fetes sobre cosa tan ambigua com el gènere i la raça. I per tant, tinc els meus dubtes molt sòlids sobre l'avanç que tal revolució signifiqui: ¿avanç en què? ¿En tolerància, en comprensió, en amplitud de criteris, en obertura mental, ... en coneixement real de la realitat de les coses? Ho dubte molt profundament.

I el tema no és banal: a les universitats americanes hi ha una guerra declarada. Aparentment, entre el vell i el nou, entre tradicionalistes i progressistes, entre "liberals" i reaccionaris. Em fa por, però, que la guerra no acabe sent un combat entre la superficialitat i la ignorància atrevida, d'un costat, i una mica de sentit comú de l'altre. Un dia vaig llegir un escrit, molt seriós i formal, d'un grup d'historiadores feministes americanes. Proposaven, entre altres coses però com a exigència central, que calia canviar la paraula *history* ("història d'ell" segons elles), per *herstory* ("història d'ella"), i eliminar així l'inacceptable masclisme del mot. Ignoraven que *història* és un simple vocable grec que vol dir trama o narració, i que no té res a veure amb "ell" ni amb "ella". En això pararem: en fer passar la ignorància per mèrit.

Joan Francesc Mira